

Съобщение на Комисията — Рекапитализация на финансовите институции ⁽¹⁾ в условията на настоящата финансова криза: ограничаване на помощта до необходимите минимални равнища и предпазни мерки срещу излишното нарушаване на конкуренцията

(текст от значение за ЕИП)

(2009/C 10/03)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1. В съобщението на Комисията от 13 октомври 2008 г. относно *прилагането на правила за държавна помощ към мерки, предприети във връзка с финансовите институции в контекста на настоящата световна финансова криза* ⁽²⁾ („съобщението относно банковия сектор“) се признава, че схемите за рекапитализация са едни от ключовите мерки, които държавите-членки могат да предприемат за запазване на стабилността и за нормалното функциониране на финансовите пазари.
2. Съветът по икономически и финансови въпроси (ЕКОФИН) на заседанието си на 7 октомври 2008 г. и Еврогрупата на заседанието си на 12 октомври 2008 г. приеха подобен подход по отношение на рекапитализацията, като заключиха, че „*Правителствата се ангажират да предоставят капитал при необходимост и в подходящ размер, като дават предимство с всички налични средства на набирането на частен капитал. Финансовите институции следва да бъдат задължени да приемат допълнителни ограничения, по-специално за да се предотврати евентуалната злоупотреба с подобни механизми за сметка на субектите, които не се ползват от тях*“, и че „*законовите интереси на конкурентите трябва да бъдат защитени, по-специално посредством правилата за държавна помощ*“.
3. До момента Комисията е одобрила схеми за рекапитализация в три държави-членки и отделни мерки за рекапитализация в съответствие с принципите, установени в съобщението относно банковия сектор ⁽³⁾. Рекапитализацията, най-вече под формата на обикновени и преференциални акции, бе разрешена, при условие че се въведат по-специално ставки на възнаграждението, насочени към пазара, подходящи предпазни механизми относно поведението и редовен преглед. Въпреки това, тъй като характерът, обхватът и условията на предвидените понастоящем схеми за рекапитализация значително се различават едни от други, и държавите-членки, и потенциалните получатели на помощ призоваха за изготвянето на по-подробни насоки дали специфичните форми на рекапитализация са приемливи съгласно правилата за държавна помощ. По-конкретно някои държави-членки предвиждат рекапитализация на банките, като основната цел не е да ги спасяват, а по-скоро да осигурят отпускането на кредити за реалната икономика. На заседанието си на 2 декември 2008 г. ЕКОФИН отчете необходимостта от допълнителни насоки за предпазни рекапитализации с цел поддръжане на кредитирането и призова Комисията спешно да приеме такива насоки. В настоящото съобщение се предоставят насоки за нови схеми за рекапитализация и се предоставя възможност за коригиране на съществуващите схеми за рекапитализация.

Общи цели: Възстановяване на финансовата стабилност, осигуряване на отпускането на кредити за реалната икономика и предотвратяване на всеобхватен риск от вероятно изпадане в несъстоятелност

4. В контекста на сегашното състояние на финансовите пазари рекапитализацията на банки може да послужи за постигането на редица цели. Първо, рекапитализациите допринасят за възстановяване на финансовата стабилност и помагат за възвръщане на доверието, необходимо за възобновяване на кредитирането между самите банки. Освен това, в период на рецесия допълнителният капитал осигурява предпазен буфер, който да поеме загубите, и намалява риска от изпадане в несъстоятелност за банките. При сегашните условия, предизвикани по-специално от фалита на Lehman Brothers, на някои банки, които като цяло са стабилни, може да им се наложи да ползват капиталови инжекции като ответна реакция на широко разпространеното схващане, че с оглед на предишното подценяване на риска и увеличените цени на финансирането сега е необходимо по-голямо съотношение на собствения капитал спрямо другите видове капитал.

⁽¹⁾ За улеснение финансовите институции в настоящия документ са наречени „банки“.

⁽²⁾ ОВ С 270, 25.10.2008 г., стр. 8.

⁽³⁾ Вж. Решение на Комисията от 13 октомври 2008 г. по Дело N 507/08 „Мерки за финансова подкрепа на банковия сектор в Обединеното кралство“ (ОВ С 290, 13.11.2008 г., стр. 4), Решение на Комисията от 27 октомври 2008 г. по Дело N 512/08 „Мерки за подкрепа на финансовите институции в Германия“ (ОВ С 293, 15.11.2008 г., стр. 2) и Решение на Комисията от 19 ноември 2008 г. по Дело N 560/08 „Мерки за подкрепа на кредитните институции в Герция“, Решение на Комисията от 12 ноември 2008 г. по Дело N 528/08 относно Нидерландия, „Помощ за ING Groep N.V.“, Решение на Комисията от 25 ноември 2008 г. по Дело NN 68/08, „Държавна подкрепа на Латвия за JSC Parex Banka“.

5. Второ, рекапитализациите могат да подпомогнат за осигуряването отпускането на кредити за реалната икономика. Някои банки, които като цяло са стабилни, могат да предпочетат да ограничат кредитирането, за да избегнат риска и да поддържат по-голямо съотношение на собствения капитал спрямо другите видове капитал. Една капиталова инжекция от страна на държавата може да предотврати ограниченията при отпускането на кредити и да намали прехвърлянето на затрудненията на финансовите пазари към други сектори на икономиката.
6. Трето, рекапитализацията от страна на държавата може също така да се окаже подходяща ответна реакция на проблемите на финансовите институции, изправени пред несъстоятелност в резултат на своя особен бизнес модел или инвестиционна стратегия. Предоставянето на капиталова инжекция от публични източници като спешна помощ за отделна банка може също да спомогне да се избегнат краткосрочните последици върху цялата система, предизвикани от евентуален банкрут. В по-дългосрочен план рекапитализацията може да подпомогне усилията за подготвяне на възстановяване на дългосрочната жизнеспособност на въпросната банка или за контролираното ѝ ликвидирание.

Възможни проблеми, свързани с конкуренцията

7. Предвид тези общи цели, оценяването на всяка схема или мярка за рекапитализация трябва да отчита и възможните нарушения на конкуренцията на три различни равнища.
8. Първо, рекапитализацията от страна на държава-членка на собствените ѝ банки следва да не предоставя на тези банки излишно конкурентно предимство пред банки в други държави-членки. При липса на подходяща обосновка, изготвена въз основа на риска, достъпът до капитал при значително по-ниски лихви отколкото лихвите, до които конкурентите от други държави-членки има достъп, може да се отрази съществено на конкурентната позиция на банка в останалата част на по-широкия единен европейски пазар. Прекомерно голяма помощ, отпусната в една държава-членка, може да предизвика съревнование по субсидиране между държавите-членки и да създаде трудности за икономиките на тези държави-членки, които не са въвели схеми за рекапитализация. Необходимо е да се приложи последователен и съгласуван подход към възнаграждението от публични капиталови инжекции и към други условия по отношение на рекапитализацията, за да се запазят условията на равнопоставеност. Едностранните и несъгласувани действия в тази област могат също да подкопаят и усилията за възстановяване на финансовата стабилност. („Осигуряване на лоялна конкуренция между държавите-членки“).
9. Второ, схемите за рекапитализация, които са достъпни за всички банки в рамките на една държава-членка без подходяща степен на разграничаване между банките получателки с оглед на техните рискови профили, могат да предоставят излишно предимство на банките, които са изпаднали в затруднение или имат по-лоши резултати, в сравнение с банките, които като цяло са стабилни и които имат по-добри резултати. Това ще наруши конкуренцията на пазара, ще изкриви стимулите, ще увеличи моралния риск и ще отслаби цялостната конкурентоспособност на европейските банки („Осигуряване на лоялна конкуренция между банките“).
10. Трето, ефектът от рекапитализацията с публични ресурси, и по-специално възнаграждението от нея, следва да не поставя в значително по-неблагоприятна конкурентна позиция банките, които не прибягват до публични средства, а търсят допълнителен капитал на пазара. Публична схема, която измества дейностите, осъществявани на пазарен принцип, ще попречи на възстановяването на нормалното пазарно функциониране. („Осигуряване на възстановяване на нормалното пазарно функциониране“).
11. Всяка предложена рекапитализация има кумулативни ефекти за конкуренцията на всяко от тези три равнища. Трябва обаче да се постигне равновесие между съображенията, свързани с конкуренцията, и целите за възстановяване на финансовата стабилност, за осигуряване на отпускането на кредити за реалната икономика и за предотвратяване на риска от изпадане в несъстоятелност. От една страна, за банките трябва да съществуват достатъчно благоприятни условия за достъп до капитал, за да бъде рекапитализацията толкова ефективна, колкото е необходимо. От друга страна, условията, придружаващи всяка мярка за рекапитализация, следва да гарантират равнопоставеност, а в по-дългосрочен план и възстановяване на нормалните пазарни условия. Ето защо държавната намеса следва да бъде съразмерна и от временен характер и следва да се отпуска по начин, който предоставя стимули за банките да се изплатят на държавата, когато обстоятелствата на пазара го позволят, така че европейският банков сектор да излезе от кризата по-конкурентоспособен и ефикасен. Най-добрата предпазна мярка срещу необосновани несъответствия в степента на капитализация и срещу злоупотребата с тези капитали е цената на капиталовите инжекции да се изчислява въз основа на пазарни принципи. Във всички случаи държавите-членки трябва да гарантират, че всяка рекапитализация на дадена банка е наистина наложителна.
12. Постигането на равновесие между финансовата стабилност и целите на конкуренцията подчертава колко е важно да се прави разлика между банки, стабилни като цяло, и банки, които имат добри резултати, от една страна, и банки, които са изпаднали в затруднение, и банки, които имат по-слаби резултати, от друга страна.

13. Ето защо при оценяването на мерките за рекапитализация под формата на схеми или на подкрепа за отделни банки Комисията ще обръща особено внимание на рисковия профил на получателите ⁽¹⁾. По принцип банките с по-висок рисков профил следва да плащат повече. При изготвянето на схеми за рекапитализация, които са на разположение на съвкупност от различни банки, държавите-членки следва внимателно да разгледат критерия за участие и отношението към банките с различни рискови профили и съответно да подхождат към тях различно (вж. приложение 1). Трябва също да се отчита и състоянието на банки, които срещат затруднение поради сегашните извънредни обстоятелства, въпреки че преди кризата са били считани като цяло за стабилни.
14. В допълнение към показатели като спазване на регулаторните изисквания за състоятелност и адекватност на бъдещи капиталови средства, удостоверени от националните надзорни органи, спредове CDS (Credit Default Swap — суап за кредитно неизпълнение) и рейтингите отпреди кризата, например, следва да послужат като добра основа за диференциране на степента на възнаграждение за различните банки. Сегашните спредове могат също да отразяват и присъщите рискове, които ще отслабят конкурентната позиция на някои банки, тъй като тези рискове произтичат от общото кризисно състояние. Както отпреди кризата така и сега, спредовете трябва при всяко положение да отразяват тежестта, ако има такава, на несъбираемите активи и/или слабостите на бизнес модел на банката, които се дължат на прекомерната зависимост от краткосрочно финансиране или необичайно високо задлъжняване.
15. В някои надлежно обосновани случаи може да се наложи да се приеме по-ниско краткосрочно възнаграждение от банки в затруднено положение, при условие и въз основа на предположение, че в по-дългосрочен план разходите за публичната намеса в тяхна полза ще бъдат отразени в реструктуриране, което е необходимо за възстановяване на жизнеспособността и което ще отчита въздействието на помощта, отпусната им под формата на компенсаторни мерки, върху конкурентоспособността. Финансово стабилните банки може и да се ползват от сравнително ниски проценти за включване в процедура по рекапитализация и съответно от значително не толкова строги условия за отпускането на публична подкрепа в по-дългосрочен план, при положение че приемат условията за изплащане или преобразуване на инструментите, като гарантират запазване на временния характер на държавната намеса и нейната цел за възстановяване на финансовата стабилност и отпускане на кредити за икономиката, както и необходимостта от избягване на злоупотреба със средствата за постигане на по-машабни стратегически цели.

Препоръки на Управителния съвет на Европейската централна банка (ЕЦБ)

16. В препоръките на Управителния съвет от 20 ноември 2008 г. Европейската централна банка (ЕЦБ) предложи методология за изготвяне на показатели за определяне на стойността на мерките за държавна рекапитализация за стабилните като цяло институции в еврозоната. Водещите съображения, които са в основата на препоръките на ЕЦБ, изцяло отразяват принципите, описани в настоящото въведение. В съответствие със специфичните си задачи и отговорности ЕЦБ набляга особено на ефективността на мерките за рекапитализация с оглед укрепване на финансовата стабилност и насърчаване на постоянен поток от кредити за реалната икономика. В същото време ЕЦБ подчертава необходимостта от определяне на стойността на рекапитализацията, насочено към пазара, при което се вземат предвид специфичният риск за отделните банки получателки, както и необходимостта да се запази равнопоставеност между конкуриращите се банки.
17. Комисията приветства препоръките на ЕЦБ, в които се предлага схема за определяне на стойността на капиталовите инжекции въз основа на стеснен спектър от ставки на възвръщаемост за тези банки получателки, които независимо от разликите в рисковите си профили като цяло са стабилни финансови институции. Целта на настоящия документ е да се разширят насоките, така че да обхванат и други условия освен процентите на възнаграждение, например как тези банки, които не са стабилни като цяло, ще получат достъп до публичен капитал.
18. Освен това, Комисията признава, че сегашните извънредни пазарни ставки не представляват удачен показател за определяне на правилното равнище на възнаграждение за капитала, но смята, че мерките за рекапитализация от страна на държавите-членки следва да отчитат и подценяването на риска в периода преди кризата. Ако това не се случи, ставките на публично възнаграждение биха предоставили излишно конкурентно предимство на получателите и в крайна сметка биха възпрепятствали рекапитализациите с частни средства.

⁽¹⁾ За повече подробности вж. приложение 1.

2. ПРИНЦИПИ, РЕГЛАМЕНТИРАЩИ РАЗЛИЧНИТЕ ВИДОВЕ РЕКАПИТАЛИЗАЦИЯ

19. Определяне на стойността на рекапитализацията, което е близко до пазарните цени, е най-добрата гаранция за ограничаване на изкривяването на конкуренцията ⁽¹⁾. Следователно механизмът за рекапитализация трябва да се определя по начин, който взема предвид пазарното състояние на всяка финансова институция, включително настоящия ѝ рисков профил и степен на състоятелност, и който съхранява наличието на условия на равнопоставеност, като не предлага прекалено голяма субсидия в сравнение с пазарни алтернативи, съществуващи в момента. Освен това, условията на определяне на стойността следва да създадат стимул за банката да се изплати на държавата след приключването на кризата.
20. Тези принципи намират своя израз в оценяването на следните елементи от цялостния механизъм на мерките за рекапитализация: цел на рекапитализацията, стабилност на банката получателка, възнаграждение, стимули за излизане от мярката, по-специално с оглед замяна на държавния капитал с капитал от частни инвеститори ⁽²⁾, да се гарантира временният характер на участието на държавата в капитала на банките, предпазни механизми срещу злоупотреба с помощта и срещу изкривяване на конкуренцията, както и преглед на ефекта от схемата за рекапитализация и състоянието на получателя посредством редовни доклади или планове за реструктуриране, когато това е уместно.

2.1. Рекапитализация по текущи пазарни стойности

21. В случаите, в които капиталовите инжекции от държавата са осъществени при равни условия със значително участие (30 % или повече) на частни инвеститори, Комисията ще приеме възнаграждението, договорено в сделката ⁽³⁾. С оглед на съображенията за ограничаване на конкуренцията, които възникват при подобни операции, освен ако условията на сделката значително променят стимулите на частните инвеститори, по принцип изглежда, че не е необходимо да има предварителни предпазни мерки за конкуренцията или стимули за излизане от схемата.

2.2. Временна рекапитализация на банки, които като цяло са стабилни, с цел насърчване на финансовата стабилност и отпускането на кредити за реалната икономика

22. При оценяване на подхода към банките от тази категория Комисията ще отпаде голямо значение на различаването между банки, които като цяло са стабилни, и други банки, както се посочва в параграфи 12-15 по-горе.
23. Цялостното възнаграждение следва да отчете по задоволителен начин следните елементи:
- а) настоящ рисков профил на всеки получател ⁽⁴⁾;
 - б) характеристики на избрания инструмент, включително равнището му на подчиненост; риск и всички условия на плащане ⁽⁵⁾;
 - в) включени в механизма стимули за излизане от схемата (напр. клаузи за ускоряване и за изплащане);
 - г) подходящ референтен лихвен процент, при който няма риск.
24. *Вознаграждението* за рекапитализация от държавата не може да бъде толкова високо колкото сегашните пазарни равнища (около 15 %) ⁽⁶⁾, тъй като няма гаранция, че тези равнища отразяват това, което се смята за нормални пазарни условия ⁽⁷⁾. Съответно Комисията има готовност да приеме *цената* за

⁽¹⁾ Вж. точка 39 от съобщението относно банковия сектор.

⁽²⁾ Всяко посочване на стимули за излизане от схемата или стимули за обезщетяване на държавата в настоящия документ трябва да се разбира като насочено към заменянето на държавния капитал с частен капитал до необходимото и подходящо равнище в контекста на възстановяването на нормални пазарни условия.

⁽³⁾ Вж. например Решение на Комисията от 27 октомври 2008 г. по Дело N 512/08 „Мерки за подкрепа на финансовите институции в Германия“, точка 54.

⁽⁴⁾ За повече подробности вж. приложение 1.

⁽⁵⁾ Например редица характеристики намаляват или увеличават стойността на привилегированите акции в зависимост от точната дефиниция като: възможност за преобразуване в обикновени акции или други инструменти, кумулативни или некумулятивни дивиденди, фиксирана или променлива ставка на дивидента, по-изгодни условия за притежателите на привилегировани акции спрямо притежателите на обикновени акции при ликвидирание, участие или неучастие в печалбите над ставката на дивидента, изплащане на обикновените акции, право на предсрочно възстановяване, клаузи за възстановяване, права на гласуване. Измежду различните регулаторни категории Комисията ще използва общата класификация на финансовите инструменти за съпоставка (напр. основна дейност/странична дейност, дали капиталът е от първи или от втори ред и т.н.).

⁽⁶⁾ Например JP Morgan, Europe Credit Research, 27 октомври 2008 г.; данни на Merrill Lynch за дългове от първи ред в евро, сключени от финансови институции, класирани най-малкото в категорията инвестиции, които дългове се регистрират публично на пазара за еврооблигации или на вътрешния пазар на държавите-членки, приели еврото. Данните са предоставени от ECOWIN (ml: et10yld).

⁽⁷⁾ Сегашните равнища на възнаграждение може също да отразяват и сравнително по-голямото търсене на капитал от първи ред, тъй като банките се отдръпват от досегашния бизнес модел, който днес се възприема като недостатъчно капитализиран, в съчетание с относително слабо предлагане и силна нестабилност на пазара.

рекапитализация на банки, които като цяло са стабилни, на по-ниски ставки от сегашните пазарни стойности, за да могат банките по-лесно да се възползват от тези инструменти, като по този начин се благоприятства възстановяването на финансовата стабилност и се осигурява отпускането на кредити за реалната икономика.

25. Същевременно общата очаквана възвръщаемост от рекапитализацията за държавата не следва да се различава прекалено много от сегашните пазарни цени, защото i) тя трябва да избегне по-ниската стойност на риска отпреди кризата, ii) трябва да отразява несигурността на времевата рамка и равнището на балансиране на новите цени, iii) трябва да осигурява стимули за излизане от схемата и iv) трябва да сведе до минимум риска от нарушаване на конкуренцията между държавите-членки, както и между тези банки, които понастоящем набират капитал на пазара, без да ползват никаква държавна помощ. Прилагането на ставка на възнаграждение, която не се различава прекалено много от текущите пазарни цени, е от ключово значение, за да се избегне изтласкването на частния сектор от участие в рекапитализацията и за да се улесни възстановяването на нормалните пазарни условия.

Минимално равнище на ставката за участие в рекапитализация

26. Комисията смята, че в препоръките на Евросистемата от 20 ноември 2008 г. се съдържа подходящ метод за определяне на стойността на рекапитализациите. По мнение на Евросистемата възнагражденията, изчислени по тази методология, предоставят подходяща основа (равнище на участие) за изисквания номинален процент на възвръщаемост при рекапитализацията на банки, които като цяло са стабилни. Тази стойност може да се увеличи, за да отчете необходимото насърчаване на обратното изплащане на държавния капитал ⁽¹⁾. Комисията смята, че подобни корекции ще послужат и за защита на лоялната конкуренция.
27. В препоръките на Евросистемата се взема предвид фактът, че процентът на възвръщаемост на инструментите за рекапитализацията, изискван от държавата, за банки, които като цяло са стабилни — като привилегирани акции и други хибридни инструменти — може да бъде определен въз основа на „спектр на стойността на рекапитализацията“, дефиниран от: i) изисквания процент на възвръщаемост на подчинения дълг, който представлява *долна граница* и ii) изисквания процент на възвръщаемост на обикновените акции, който представлява *горна граница*. Тази методология включва изчисляването на спектр на стойността на рекапитализацията въз основа на различни компоненти, които трябва да отразяват също специфичните характеристики на отделните финансови институции (или групи от сходни институции) и тези на държавите-членки. Прилагането на методологията чрез използването на усреднени (средни или междинни) стойности на съответните параметри (доходност на държавните облигации, спредове CDS, премии за риска на собствения капитал) установява спектр със средна изисквана ставка от 7 % върху привилегированите акции с характеристики, сходни с тези на подчинения дълг, и със средна изисквана ставка от 9,3 % върху обикновените акции, свързани с банки в еврозоната. Обхватът на този усреднен спектр е ориентиран.
28. Комисията ще приеме минимално възнаграждение въз основа на горепосочената методология за банките, които като цяло са стабилни ⁽²⁾. Това възнаграждение е разграничено на равнище отделна банка въз основа на различни характеристики:
- a) видът на избрания капитал ⁽³⁾: колкото по-ниска е подчинеността, толкова по-малко възнаграждение се изисква съгласно спектъра за определяне на стойността на рекапитализацията;
 - b) подходящ референтен лихвен процент, при който няма риск;
 - v) самостоятелен рисков профил на национално равнище за всички финансови институции, които отговарят на условията (включително както финансово стабилни банки, така и банки в затруднено положение).
29. Държавите-членки могат да изберат формула за определяне на стойността на рекапитализацията, която освен това включва клаузи за ускоряване или за изплащане. Тези характеристики следва да се подбират по подходящ начин, така че насърчавайки бързото изтегляне на подкрепата от държавата за капитала на банките, те да не доведат до увеличаване на цената на капитала.
30. Комисията ще приеме също алтернативни методологии за определяне на стойността на рекапитализацията, при условие че те осигуряват по-високи възнаграждения от гореспоменатата методология.

⁽¹⁾ Вж. точки 5-7 от препоръките на Управителния съвет на ЕЦБ от 20 ноември 2008 г. относно ценообразуването на рекапитализациите.

⁽²⁾ Вероятно ще се наложи да се вземе предвид специфичното положение на държавите-членки извън Евросистемата.

⁽³⁾ Например обикновени акции, страничен капитал от първи ред или капитал от втори ред.

Стимули за възстановяване на капитала на държавата

31. В мерките за рекапитализация трябва да се съдържат подходящи стимули за възстановяване на капитала на държавата, когато пазарът го позволява ⁽¹⁾. Най-лесният начин за стимулиране на банките да търсят алтернативен капитал е държавите-членки да изискват задоволително високо възнаграждение за рекапитализация, получена от държавата. Поради тази причина Комисията смята за необходимо като цяло да има добавка към определената ставка за участие ⁽²⁾ с цел стимулиране на излизането от схемата. Структура на определяне на стойността на рекапитализацията, която включва увеличаване с времето и клаузи за ускоряване, ще укрепи този механизъм за по-бързо излизане от схемата.
32. Ако дадена държава-членка предпочита да не увеличи номиналната ставка на възнаграждение, тя може да разгледа възможността за увеличаване на общото възнаграждение чрез клаузи за предсрочно възстановяване или изплащане или чрез механизми, които насърчават набирането на частен капитал, например чрез обвързване на изплащането на дивиденди със задължително възнаграждение за държавата, което нараства с времето.
33. Държавите-членки могат също да преценят да приложат рестриктивна политика по отношение на дивидентите, за да гарантират временния характер на държавната намеса. Рестриктивната политика по отношение на дивидентите би била в съответствие с целта за запазване на отпускането на кредити за реалната икономика и за укрепване на капиталовата база на банките получателки. В същото време би било важно да се предвиди възможност за изплащане на дивидента в случаите, в които това представлява стимул за предоставяне на нови частни капитали за банки, които като цяло са стабилни ⁽³⁾.
34. Комисията ще оценява предложените механизми за излизане от схемата за всеки отделен случай. Като цяло, колкото по-голям е размерът на рекапитализацията и колкото по-висок е рисковият профил на банката получателка, толкова по-необходимо става да се определи ясен механизъм за излизане от схемата. Съчетанието на равнището и вида на възнаграждението и, където и доколкото е уместно, с рестриктивната политика по отношение на дивидентите, трябва да представлява в своята цялост достатъчен стимул за банките получателки, за да излязат от схемата. Комисията смята, по-специално, че ограниченията за изплащането на дивиденди не са необходими в случаите, в които определянето на стойността на рекапитализацията отразява точно рисковия профил на банките, и клаузите за ускоряване или подобни елементи предоставят достатъчни стимули за излизане от схемата и рекапитализацията е малка по размер.

Предотвратяване на излишното нарушаване на конкуренцията

35. В точка 35 от съобщението относно банковия сектор се подчертава необходимостта от предпазни механизми срещу евентуални злоупотреби и нарушаване на конкуренцията при схемите за рекапитализация. В точка 38 от съобщението относно банковия сектор се съдържа изискването капиталовите инжекции да бъдат ограничени до необходимия минимум и да не се позволи на получателя да предприема агресивни търговски стратегии, които биха били несъвместими с основните цели на рекапитализацията ⁽⁴⁾.
36. По принцип, колкото по-голямо е възнаграждението, толкова по-малка е необходимостта от предпазни механизми, тъй като равнището на стойността на рекапитализацията ще ограничи нарушаването на конкуренцията. Банките, които получават рекапитализация от държавата, трябва също да избягват да използват това като реклама с търговска цел.
37. Може да се наложи използването на предпазни механизми, за да се предотврати агресивно разширяване на търговската дейност, финансирано с държавна помощ. По принцип сливанията и придобиванията могат да имат много ценен принос за консолидирането на банковия сектор с оглед постигане на целите за стабилизиране на финансовите пазари и осигуряването на постоянен поток от кредити за реалната икономика. За да не се поставят в по-благоприятно положение институциите, които ползват държавна подкрепа, за сметка на конкуренти, които не ползват такава подкрепа, като цяло сливанията и придобиванията трябва да се организират въз основа на конкурентна тръжна процедура.

⁽¹⁾ Като се взема предвид видът на инструмента за рекапитализация и класификацията му от страна на надзорните органи.

⁽²⁾ Това е от още по-голямо значение, тъй като горепосоченият метод може да се повлияе от по-ниската стойност на риска преди кризата.

⁽³⁾ Предвид тези съображения ограничаването на изплащането на дивиденди може да бъде например за определен срок или за определен дял от генерираните печалби, или да е обвързан с внасяне на нов капитал (например чрез изплащане на дивиденди под формата на нови акции). Когато възстановяването на средствата на държавата вероятно ще се осъществи на няколко етапа, може също да се предвиди постепенното премахване на всякакви ограничения за дивидентите в съответствие с напредъка по възстановяването на средствата на държавата.

⁽⁴⁾ Предвид целите за осигуряване на отпускане на кредити за реалната икономика при схемите за рекапитализация на банки, които като цяло са стабилни, не са необходими ограничения за растежа на баланса на получателя. Това по принцип трябва да се прилага и за гаранционните схеми, освен ако няма сериозен риск от преместване на капиталовите потоци между държавите-членки.

38. Степента на използване на предпазни механизми относно поведението ще зависи от оценка на пропорционалността, като се отчитат всички значими фактори, по-специално рисковият профил на банката-получателка. Докато за банки с много нисък рисков профил може да се изискват много малко предпазни механизми относно поведението, колкото по-рисков става профилът, толкова по-необходими са подобни механизми. Оценката на пропорционалността допълнително се влияе от относителния размер на капиталовата инжекция от страна на държавата и от достигнатата степен на капиталова наличност.
39. Когато държавите-членки използват рекапитализацията с цел финансиране на реалната икономика, те трябва да гарантират, че помощта ефективно допринася за това. За тази цел те трябва да добавят ефективни и приложими национални предпазни механизми към рекапитализацията в съответствие с националните регулаторни практики, като тези механизми гарантират, че инжектираният капитал се използва за запазване на отпускането на заеми за реалната икономика.

Преглед

40. Освен това, рекапитализациите трябва да се подлагат на редовен преглед, както се посочва в съобщението относно банковия сектор ⁽¹⁾. Шест месеца след въвеждането им държавите-членки трябва да представят на Комисията доклад относно прилагането на предприетите мерки. В доклада трябва да има изчерпателни сведения относно:
- a) банките, които са рекапитализирани, включително във връзка с елементите, посочени в параграфи 12-15 и в приложение 1, и оценка на бизнес модела на съответната банка с оглед оценяване на рисковия профил на банката и жизнеспособността ѝ;
 - b) сумите, получени от тези банки, и условията при които се е извършила рекапитализацията;
 - v) начина на използване на получения капитал, включително във връзка със i) запазеното отпускане на кредити за реалната икономика и ii) външния растеж, и iii) политиката на банките-получатели по отношение на дивидентите;
 - г) спазването на ангажиментите, поети от държавите-членки, във връзка със стимулите за излизане от схемата и други условия и предпазни механизми; и
 - д) начина за прекратяване на зависимостта от държавен капитал ⁽²⁾.
41. В контекста на прегледа Комисията ще оцени, наред с другото, необходимостта от запазването на предпазни механизми относно поведението. В зависимост от развитието на пазарните условия тя може също да поиска преразглеждане на предпазните механизми, придружаващи мерките, за да гарантира, че помощта е ограничена до възможно най-малката степен и до най-краткия срок, необходими за преодоляване на настоящата криза.
42. Комисията припомня, че в случаите, в които банка, първоначално смятана за стабилна като цяло, изпадне в затруднения, след като рекапитализацията вече е налице, Комисията трябва да получи уведомление за план за реструктуриране на тази банка.

2.3. Спасителни рекапитализации на други банки

43. Рекапитализацията на банки, които като цяло не са стабилни, трябва да се извършва при по-стриктни изисквания.
44. Що се отнася до възнаграждението, съгласно посоченото по-горе то по принцип трябва да отразява рисковия профил на получателите и следва да бъде по-високо, отколкото при банките, които като цяло са стабилни ⁽³⁾. Това не засяга възможността надзорните органи да предприемат спешни действия, където се налага в случаите на реструктуриране. В случаите, в които стойността на рекапитализацията не може да се установи на равнище, което съответства на рисковия профил на банката, стойността все пак трябва да е близка до тази, изисквана за подобна банка в нормални пазарни условия. Независимо от необходимостта за осигуряване на финансова стабилност, използването на държавен капитал за тези банки може да бъде прието само при ликвидация на банката или цялостно и радикално реструктуриране, включително промяна в управленския състав и в корпоративното управление, когато е уместно. Ето защо в срок от шест месеца след рекапитализацията за тези банки трябва да се представи всеобхватен план за реструктуриране или план за ликвидация. Както се посочва в съобщението относно банковия сектор, този план се оценява в съответствие с принципите, предвидени в насоките за спасяване и реструктуриране на предприятия в затруднение, и трябва да включва компенсаторни мерки.

⁽¹⁾ Вж. точки 34-42 от Съобщението относно банковия сектор. Съгласно Съобщението за банковия сектор за отделните мерки за рекапитализация, предприети в съответствие с одобрената от Комисията схема за рекапитализация не се изисква уведомяване и Комисията ще ги оценява в контекста на прегледа и представянето на план за жизнеспособност.

⁽²⁾ Като се вземат предвид характеристиките на инструмента за рекапитализация.

⁽³⁾ Вж. параграф 28 относно по-широкия спектър на стойността на рекапитализацията, който предполага по-високи ставки на възнаграждение за банките в затруднение.

45. До момента на възстановяване на средствата на държавата предпазните мерки относно поведението на банките, които са предвидени за етапа на спасяване и реструктуриране за банки в затруднение, по принцип трябва да включват: рестриктивна политика по отношение на дивидентите (включително забрана за изплащане на дивиденди поне по време на реструктурирането); ограничаване на заплащането на ръководителите или на разпределянето на бонуси; задължение за възстановяване и поддържане на високо равнище на съотношение за състоятелност, съвместимо с целта за финансова стабилност; и график за изплащане на участието на държавата.

2.4. *Заключителни бележки*

46. Накрая, Комисията взема предвид възможността в операции по рекапитализация да участват всички или голяма част от банките в дадена държава-членка, включително на по-малко диференцирана основа, като това участие е насочено към възвръщаемост с течение на времето, която е задоволителна като цяло. Някои държави-членки могат да предпочетат, например от съображения за административно удобство, да използват не толкова сложни методи. Без да се засяга възможността държавите-членки да определят стойността на рекапитализацията по методологията, описана по-горе, Комисията ще приеме механизми за определяне на стойността, водещи до равнище на общата възвръщаемост на годишна основа за всички банки, участващи в схемата, което е достатъчно високо, така че да гарантира участието на различни банки и да предоставя стимули за излизане от схемата. За капиталовите инструменти от първи ред ⁽¹⁾ това равнище обикновено трябва да се установи над горната граница, предвидена в параграф 27. Това може да включва по-ниска минимална ставка за участие в схемата и подходящо увеличаване, както и други елементи за диференциране и предпазни механизми съгласно предвиденото по-горе ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Към настоящия момент Комисията е приела мерки за рекапитализация с обща очаквана годишна възвръщаемост от най-малко 10 % за инструменти от първи ред за всички банки, участващи в една схема. За държавите-членки, в които процентите на възвръщаемост, при които няма риск, се различават значително от средните проценти в еврозоната, може да се наложи това равнище съответно да се адаптира. Ще се наложи също така прилагането на корекции в зависимост от промените в процентите за възвръщаемост, при които няма риск.

⁽²⁾ Като пример за съчетаване на ниска ставка за участие с елементи за диференциране вж. Решение на Комисията от 12 ноември 2008 г. по Дело N 528/08 Нидерландия, „Полтоц за ING Groep N.V.“, съгласно което възнаграждението за капиталов инструмент *suī generis*, попадащ в категорията основен капитал от първи ред, фиксираният купон (8,5 %) се съчетава с прекомерни и нарастващи плащания на купони и евентуално нарастващ марж, което води до очаквана ставка на възстановяване над 10 % на годишна основа.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Определяне на стойността на собствения капитал

Собственият капитал (обикновени акции, общи акции) представлява най-добрата форма на основен капитал от първи ред. Обикновените акции се възнаграждават чрез изплащането на несигурни бъдещи дивиденди и чрез нарастване на цената на акциите (капиталова печалба/загуба), като и двете зависят в крайна сметка от очакванията за бъдещи парични потоци/печалби. В сегашната ситуация предвиждането на бъдещите парични потоци е дори още по-трудно, отколкото при нормални условия. Ето защо най-очевидният фактор е котираната пазарна цена на обикновените акции. За банките, които не се котират на борсата, няма котировки на акциите и държавите-членки трябва да приложат подходящ подход, основан на пазарни принципи, като например пълна оценка на стойността.

Ако се оказва съдействие при емитирането на обикновени акции (изкупуване на акциите), всички акции, които не се изкупят от съществуващите или от нови инвеститори, се поемат от държавата-членка в качеството ѝ на купувач на всички останали непродадени акции на възможно най-ниската цена в сравнение с цената на акциите непосредствено преди обявяването за отправяне на открита оферта. Емитиращата институция трябва също да плати съответна такса за поемането на риска⁽¹⁾. Комисията ще вземе предвид и отражението върху цената на акциите на получателя в резултат на получена в миналото държавна помощ.

Показатели за оценяване на рисковия профил на дадена банка

При оценяване на рисковия профил на дадена банка с цел определяне на стойността на мярката за рекапитализация съгласно правилата за държавна помощ Комисията ще отчете позицията на банката, по-специално с оглед на следните показатели:

- капиталова адекватност: Комисията ще приеме положително оценката на платежоспособността на банката и евентуалното ѝ капиталово съответствие, изготвени в резултат на преглед от страна на националния надзорен орган; този преглед ще оцени уязвимостта на банката на различни рискове (като кредитен риск, риск за ликвидността, пазарен риск, рискове за лихвения процент и за обменните курсове), качеството на портфейла от активи (в рамките на националния пазар и в сравнение със съществуващи международни стандарти), устойчивостта на бизнес модела на банката в дългосрочен план и други присъщи елементи;
- размер на рекапитализацията: Комисията ще приеме положително ограничена по размер рекапитализация, например не повече от 2 % от активите на банката, претеглени спрямо риска;
- настоящи спредове CDS: Комисията ще разглежда спред на стойност, равна или по-малка от средната, като показател за по-нисък рисков профил;
- сегашен рейтинг на банката и перспективи: Комисията ще разглежда рейтинг „А“ или по-висок и стабилна или положителна перспектива като показатели за по-нисък рисков профил.

При оценката на тези показатели трябва да се отчита и състоянието на банките, които изпитват затруднения в резултат на сегашните извънредни обстоятелства, въпреки че преди кризата са били смятани за стабилни като цяло, както се вижда, например, от изменението на пазарните показатели като спредовете CDS и цените на акциите.

Таблица 1

Видове капитал

Дълг	От втори ред
	Дългови инструменти с определен срок
Исква се по-голяма възвръщаемост	Постоянни подчинени дългови инструменти
	Кумулативни привилегирани акции или други подобни инструменти
↓	От първи ред
	Некумулятивни привилегирани акции или други подобни инструменти
По-развита способност за поемане на загуби	Други висококачествени хибриди
	Резерви /Задръжани печалби
Собствен капитал	Обикновени акции

⁽¹⁾ Вж. например Решение на Комисията от 13 октомври 2008 г. по Дело N 507/08 „Мерки за финансова подкрепа на банковия сектор в Обединеното кралство“, точка 11 и Решение на Комисията от 27 октомври 2008 г. по Дело N 512/08 „Мерки за подкрепа на финансовите институции в Германия“, точка 12.